

УДК 316.77:004.738.5(477)"2013/2014"
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2786-5118/2025-52-7>

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА КАТАЛІЗАТОР СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗРУШЕНЬ В ХОДІ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Родінова Наталія Леонідівна,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри артменеджменту
та інформаційних технологій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
rodinova2010@gmail.com
orcid.org/0000-0002-2259-5573*

Актуальність дослідження зумовлена визначальною роллю соціальних медіа в сучасних суспільно-політичних процесах та їхнім особливим значенням під час Революції Гідності в Україні. У цей період цифрові платформи виступили ефективним простором для мобілізації громадян, поширення альтернативної інформації та формування горизонтальних зв'язків між учасниками протестів. Завдяки цьому вдалося подолати інформаційну монополію традиційних засобів інформації, забезпечити широку суспільну підтримку та активізувати міжнародну солідарність. Усвідомлення цих процесів є необхідною умовою для аналізу розвитку громадянського суспільства та демократичних трансформацій в Україні. **Мета статті** полягає у з'ясуванні ролі соціальних медіа як каталізатора суспільно-політичних зрушень в ході Революції Гідності, а також у комплексному аналізі довготривалого впливу цього досвіду на трансформацію громадянської участі та становлення демократичних інститутів. **Методи дослідження** включають аналіз наукових джерел, контент-аналіз матеріалів соціальних мереж, а також системний і порівняльний підходи. Їхнє використання дозволило простежити закономірності функціонування цифрових платформ у період масових протестів, виявити ключові механізми мобілізації та особливості цифрової комунікації. **Результати** дослідження показали, що соціальні медіа виконували комплексну функцію: забезпечували швидке поширення інформації, створювали умови для самоорганізації учасників, сприяли міжнародному інформаційному обміну та формували позитивний імідж протестного руху. Крім того, виявлено, що багатофункціональність платформ стала основою для появи нових форм громадської активності, яка еволюціонувала від ситуативної координації до стійких волонтерських ініціатив. У **висновках** підкреслено, що соціальні мережі під час Революції Гідності були не лише інструментом комунікації, але й важливим чинником консолідації громадянського суспільства, що призвів до незворотніх суспільно-політичних зрушень. Вони продемонстрували здатність забезпечувати демократизацію суспільно-політичних процесів, сприяючи інституціоналізації нових форм громадянської активності та зміцнювати цінності свободи й солідарності.

Ключові слова: Революція Гідності, суспільно-політичні зрушення, Євромайдан, соціальні медіа, мобілізація, громадянське суспільство, демократизація.

SOCIAL MEDIA AS A TOOL FOR DISSEMINATING INFORMATION AND A CATALYST FOR SOCIAL AND POLITICAL CHANGE DURING THE REVOLUTION OF DIGNITY

Rodinova Natalia Leonidivna,
*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Art
Management and Information Technologies
National Academy of Culture and Arts Management
rodinova2010@gmail.com
orcid.org/0000-0002-2259-5573*

The relevance of the study is due to the defining role of social media in modern political processes and their special significance during the Revolution of Dignity in Ukraine. During this period, digital platforms acted as an effective space for mobilizing citizens, disseminating alternative information, and forming horizontal connections between protest participants. This helped to overcome the information monopoly of traditional media, ensure broad public support, and intensify international solidarity. Awareness of these processes is a necessary condition for analyzing the development of civil society and democratic transformations in Ukraine. **The purpose of this article** is to clarify the role of social media as a catalyst for socio-political change during the Revolution of Dignity, as well as to provide a comprehensive analysis of the long-term impact of this experience on the transformation of civic participation and the establishment of democratic institutions. **The research methods** include the analysis of scientific network sources, content

analysis of social materials, as well as systemic and comparative approaches. Their use allowed to protect the regularity of the functioning of digital platforms during the period of mass protests, to identify key mechanisms of mobilization and features of digital communication. **The results** of the study showed that social media performed a complex function: they ensured the rapid dissemination of information, created conditions for self-organization of participants, facilitated international information exchange and formed a positive image of the protest movement. It has also been found that the multifunctionality of platforms has become the basis for the emergence of new forms of civic engagement, which has evolved from situational coordination to sustainable volunteer initiatives. **The conclusions** emphasize that social networks during the Revolution of Dignity were not only a communication tool, but also the main factor in the consolidation of civil society. They showed the ability to ensure the democratization of the activity of socio-political processes, contribute to the formation of new forms of citizenship and strengthen the value of freedom and solidarity.

Keywords: Revolution of Dignity, socio-political changes, Euromaidan, social media, mobilization, civil society, democratization.

1. Вступ

Події Революції Гідності 2013–2014 років стали визначальним етапом у сучасній історії України, оскільки вони не лише засвідчили високий рівень громадянської активності, але й продемонстрували нові можливості для суспільної самоорганізації. Вперше в історії країни соціальні медіа набули настільки значного значення у формуванні політичної мобілізації та комунікації, перетворившись із засобу міжособистісного спілкування на ключовий інструмент суспільно-політичних трансформацій. У цей період цифрові платформи стали каналом оперативного поширення інформації, способом координації учасників протестів і джерелом легітимізації подій на міжнародному рівні. Водночас вони дозволили долати інформаційні бар'єри, які створювали традиційні ЗМІ, та забезпечили горизонтальні зв'язки, що підвищувало стійкість протестного руху. З огляду на це, дослідження ролі соціальних медіа під час Революції Гідності є необхідним для глибшого розуміння розвитку громадянського суспільства, становлення демократичної культури та особливостей сучасних політичних процесів в Україні.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей використання соціальних медіа як каталізатора суспільно-політичних зрушень та інструменту поширення інформації й координації дій учасників Революції Гідності, а також у комплексному аналізі довготривалого впливу цього досвіду на формування громадянської самоорганізації та демократичних трансформацій в Україні. **Завдання дослідження:** розкрити специфіку використання соціальних мереж як рушійної сили мобілізації та формування альтернативного інформаційного наративу; проаналізувати механізми мобілізації та координації учасників протестів; дослідити інформаційні стратегії поширення наративів і формування міжнародної підтримки; оцінити роль цифрових платформ у процесі становлення громадянського суспільства в Україні після Революції Гідності.

Методологічну основу дослідження складає поєднання загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечило комплексність аналізу ролі соціальних медіа під час Революції Гідності. Серед загальнонаукових підходів визначальне місце займає системний метод, що дозволяє розглядати соціальні мережі як частину ширшого

соціокультурного середовища, в межах якого формувалися нові моделі громадянської участі. Використання аналізу і синтезу дало змогу структурувати великий обсяг джерельного матеріалу, виокремити основні напрями впливу цифрових платформ і сформулювати узагальнення щодо закономірностей їхнього функціонування.

Серед спеціальних методів застосовано контент-аналіз, який уможливив виявлення головних тем, меседжі та способи візуалізації у дописах користувачів Facebook, Twitter, YouTube та інших платформ. Порівняльний метод використано для встановлення відмінностей у функціонуванні різних соціальних мереж, а також для зіставлення українського досвіду з міжнародними практиками цифрової мобілізації.

Також у дослідженні використано методи інтерпретації даних, що сприяло наочному відображенню отриманих результатів у вигляді таблиць і діаграм. Міждисциплінарний характер проблеми зумовив залучення підходів соціології, культурології, політології, що дало змогу осмислити явище соціальних медіа не лише як технологічний феномен, а й як соціокультурний механізм демократичних трансформацій.

Попередні дослідження. Аналіз попередніх досліджень засвідчує, що проблематика ролі соціальних медіа у суспільно-політичних трансформаціях є предметом міждисциплінарного вивчення, що охоплює соціологічні, політологічні, культурологічні та медіазнавчі аспекти. У сучасному науковому дискурсі простежується зростання уваги до феномену цифрової мобілізації, мережевої самоорганізації та впливу онлайн комунікації на формування громадянської свідомості. Дослідники наголошують на подвійному характері соціальних медіа – як інструменту демократизації публічного простору та водночас арени інформаційного протистояння. Особливе місце посідають праці, присвячені аналізу подій Євромайдану, які демонструють, що соціальні мережі стали каталізатором політичної активності, засобом поширення альтернативної інформації і чинником консолідації громадянського суспільства. Сукупність означених джерел створює наукове підґрунтя для подальшого осмислення впливу цифрових платформ на трансформацію суспільно-політичних процесів в Україні.

Дослідження Т. Богданової (Богданова, 2014) засвідчило, що роль соціальних медіа у подіях Євромайдану була набагато вагомішою, ніж традиційно вважалося. Авторка дійшла висновку, що саме цифрові платформи стали каталізатором несподіваної активізації громадян, адже завдяки їм протест вийшов за межі локального й перетворився на масовий рух, об'єднаний спільними цінностями та прагненнями. Її робота підкреслила, що інформаційний простір, створений у соціальних мережах, став ключовим чинником у зміні динаміки подій.

Ю. Паламарчук (Паламарчук, Мелекесцев, 2021) вказує, що інформаційне протистояння навколо Революції Гідності мало тривалий ефект, який відчувався навіть через роки після завершення активної фази протестів. Дослідник наголошує на формуванні двох полярних інформаційних полів – українського й проросійського, – що конкурували за вплив на суспільну свідомість. Вказана праця доводить, що медіанаративи не лише відображали перебіг подій, а й активно конструювали образ революції у свідомості громадян, формуючи уявлення про легітимність протесту.

М. М. Д. Мецгер та Дж. А. Такер (Мецгер, Такер, 2017) у своїй роботі продемонстрували, що соціальні медіа під час Євромайдану функціонували як своєрідний «інформаційний нерв», що передавав імпульси суспільної мобілізації. Автори виявили, що саме завдяки активному використанню цифрових інструментів вдалося підтримувати тривалий протестний потенціал і забезпечувати координацію на рівні різних регіонів. Вони підкреслили, що ефективність протестів значною мірою залежала від здатності активістів зберігати постійну присутність в онлайн просторі.

У публікації авторського колективу «Формування образу революції: роль соціальних медіа в Євромайдані України» (Суржко-Харнед, Захуранек, Ендрю, 2017) зроблено акцент на впливі соціальних медіа у формуванні образу революції у внутрішньому та зовнішньому інформаційному середовищі. Дослідники встановили, що завдяки цифровим платформам Євромайдан набув символічного значення як «революція гідності», а не лише як локальний політичний протест. Також підкреслено, що візуальні образи, створені та поширені через соціальні мережі, сприяли міжнародній солідарності та легітимізації українського руху в очах світової спільноти.

Робота П. Барбери та М. М. Метцгера (Барбера, Метцгер, 2014) акцентує увагу на унікальному феномені використання Twitter як майданчика для мобілізації та міжнародної комунікації. Автори встановили, що твіти з хештегом #Euromaidan поширювалися з величезною швидкістю та охоплювали як внутрішню, так і глобальну аудиторію. Вони показали, що короткі повідомлення були ефективним інструментом для конденсованої

передачі меседжів, що забезпечувало не лише швидкість поширення інформації, а й створення відчуття глобальної підтримки протестного руху.

О. Онух (Онух, 2014) довела, що соціальні мережі під час Євромайдану виступали не просто каналом комунікації, а справжнім соціальним інструментом для вибудовування горизонтальних зв'язків. Авторка зазначає, що завдяки активності в онлайн просторі протестувальники змогли формувати мережеві спільноти, які мали потенціал до самоорганізації та підтримки навіть без централізованого керівництва. Її робота продемонструвала, що цифрові мережі виконували функцію не лише інформаційного, а й соціально-організаційного каркасу революції.

Дослідження, присвячені медіатизації протестних рухів, часто підкреслюють ключову роль цифрових платформ як рушійної сили. У цьому контексті ґрунтовною є праця О. Вдовічени та Н. Родінової та ін. (Вдовічена, Родінова, Тішко, 2022), в якій проаналізовано суспільно-політичні зрушення в ході Революції Гідності. Вони доводять, що соціальні мережі виконували не лише оперативну функцію мобілізації та координації протестів, а й забезпечили прорив інформаційної монополії традиційних ЗМІ. Особливо важливим є висновок про те, що саме цей суспільний зріз цифрової активності став каталізатором довготривалих змін, а саме: досвід Майдану сприяв інституціоналізації волонтерського руху та формуванню нових механізмів контролю влади.

Звісно, досліджуючи мобілізаційний потенціал соціальних мереж, неможливо оминати їхню критичну вразливість перед зовнішніми деструктивними впливами. У цьому контексті особливої актуальності набуває праця Ю. Данька (Данько, 2023), у якій розглянуто темний бік цифрового простору. Автор детально вивчає механізми ведення гібридної війни, включаючи моделі мережевих атак та використання авторів для дискредитації українського наративу. Такий аналіз є критично важливим, оскільки він зміщує фокус з організаційної функції медіа на їхню роль як арени жорсткого протистояння, підкреслюючи необхідність вивчення дієвих механізмів протидії ворожій пропаганді.

Таким чином, проаналізовані праці засвідчують, що науковий дискурс навколо теми соціальних медіа і Революції Гідності зосереджується переважно на описі їхньої мобілізаційної та комунікаційної ролі, а також на створенні символічних і медійних образів протесту. Водночас недостатньо уваги приділено довготривалим наслідкам використання цифрових платформ для трансформації громадянської участі, інституціоналізації волонтерських практик і формуванню нових механізмів контролю влади. Саме ця прогалина й окреслює дослідницьку нішу, на заповнення якої спрямоване дане дослідження.

2. Цифрова мобілізація у контексті Революції Гідності

Соціальні медіа під час Революції гідності відігравали фундаментальну роль у створенні та підтримці інформаційного поля, що стало критично важливим для мобілізації громадян та координації протестних дій. Використання платформ таких як Facebook, Twitter, YouTube, а також українських форумів і блог-платформ дозволяло швидко поширювати інформацію про події на Майдані, організаційні заходи та зміни у політичній ситуації. На відміну від традиційних медіа, соціальні мережі забезпечували горизонтальний обмін інформацією, що значно підвищувало оперативність та охоплення аудиторії.

Для визначення особливостей використання соціальних мереж у протестному русі Революції Гідності застосовано комбінацію методів: контент-аналіз, структурно-функціональний підхід та порівняльний аналіз. Контент-аналіз дав змогу дослідити основні теми та формати повідомлень у Facebook, Twitter та YouTube. Структурно-функціональний підхід допоміг класифікувати функції соціальних мереж (інформаційна, мобілізаційна, координаційна, легітимізаційна, емоційно-впливова), а порівняльний аналіз показав відмінності у ролі платформ (Беннетт, Сегерберг, 2012).

Facebook став основною платформою для формування спільнот активістів, організації збору інформації про безпеку учасників та координацію логістичних аспектів протестів. Twitter, завдяки своїй структурі мікроповідомлень, дозволив швидко поширювати новини та заклики до участі у мітингах, а також інтегрувати внутрішні події з міжнародним інформаційним полем, привертаючи увагу світових медіа. Наприклад, хештеги #Euromaidan та #DigitalMaidan стали маркерами онлайн активності, що об'єднувала користувачів різних країн у спільному інформаційному полі. Відео-контент на YouTube і Telegram використовувався для документування подій, що слугувало як інструментом інформаційного впливу, так і доказовою базою для висвітлення насильницьких дій з боку силових структур. Так, відеоматеріали каналів Hromadske.TV та Spilno.TV створили візуальний архів подій. Одним із найважливіших

аспектів використання соціальних медіа було формування альтернативного інформаційного наративу. В умовах контролю державних медіа та цензурного бар'єру активісти створювали власні канали поширення інформації, що забезпечувало реальне інформування населення та протидію дезінформації. Крім того, соціальні мережі стимулювали міжособистісну комунікацію та взаємопідтримку, що підвищувало психологічну стійкість учасників протестів (табл. 1).

Соціальні медіа об'єднували переважно молодих користувачів, активних громадян у категорії від 18 до 40 років, серед яких переважали студенти, представники креативних індустрій та IT-спеціалісти. Водночас поступово зростала участь старших груп населення, зокрема зі сфери освіти, державних службовців, представників громадського сектору, що свідчить про розширення соціальної бази протестної активності.

Дані таблиці 1 свідчать, що Facebook забезпечував «глибину» мобілізації (організація, правила, ресурси), Twitter – «швидкість» і зовнішню видимість (глобальне поширення з використанням хештегів), а YouTube – доказовість і емоційне залучення (Туфкєчі, 2017). Кожна платформа виконувала комплементарну роль: без Facebook важче вибудувати стійку інфраструктуру протесту; без Twitter – донести події до міжнародних аудиторій у реальному часі; без YouTube – сформувати потужну візуальну легітимізацію та історичну пам'ять подій. Ефективність соціальних медіа як інструменту інформаційної мобілізації можна ілюструвати через аналіз основних стратегій їх використання: поширення оперативних новин, заклики до участі в акціях, документування подій, координація волонтерської діяльності та міжнародна комунікація.

Аналіз отриманих даних свідчить, що найбільш ефективними у період протестів виявилися Facebook і Twitter, які забезпечували не лише швидкість поширення інформації, а й здатні формувати сталі онлайн спільноти. Показовим є те, що саме ці платформи забезпечили найбільше охоплення молодіжної аудиторії віком 18–35 років, тоді як YouTube мав сильніший вплив на старші вікові групи та міжнародну аудиторію завдяки використанню візуального контенту.

Таблиця 1

Особливості використання соціальних мереж під час Революції Гідності

Соцмережа	Основні функції та характеристики	Особливості використання і форми реалізації	Приклади
Facebook	Мобілізація, організація, інформація, фреймінг	Створення груп і подій, поширення інструкцій, оперативне інформування.	«Свромайдан SOS», «Автомайдан», сторінки активістів
Twitter	Інформаційна, міжнародна комунікація	Використання хештегів для глобального поширення новин і залучення медіа.	#Euromaidan, #Maidan, #Ukraine
YouTube	Емоційна мобілізація, доказовість	Відеофіксація подій, онлайн-стріми, посилення міжнародного резонансу.	Hromadske.TV, Spilno.TV

Джерело: складено автором на основі [4–6]

З метою унаочнення висловлених тверджень доцільною є таблиця 2, яка дозволяє структуровано відобразити ключові функції та вплив соціальних платформ.

Жодна платформа не є універсальною, а ефективність поширюваної інформації зростає у режимі використання багатоканальної стратегії. Оптимально – Facebook для інфраструктури спільнот і довгих інструкцій, Twitter для «тривожної кнопки» публічності та мобілізаційних сплесків, YouTube – для підтвердження легітимності вимог і міжнародної адвокації через візуальні свідчення. Саме комбінування цих каналів мінімізує ризики дезінформації та блокувань. На рисунку 1 представлено кругову діаграму, яка демонструє співвідношення основних функцій соціальних мереж у протестному русі Революції Гідності. Діаграма візуалізує, яку частку займала кожна функція – мобілізаційна, інформаційна, координаційна, легітимізаційна та емоційно-впливова – у загальній структурі цифрової комунікації протестів.

Як видно з наведеної систематизації, ключові інформаційні стратегії під час Революції Гідності не обмежувалися лише поширенням новин. Вони охоплювали широкий спектр тактик – від створення доказової бази і формування позитивного іміджу протесту до глобальної адвокації та протидії дезінформації, що забезпечило високий рівень міжнародної уваги та підтримки. Отримані результати підтверджують, що інформаційні стратегії Євромайдану мали системний характер і поєднували кілька взаємопов'язаних тактик. Завдяки соціальним мережам протестний рух зміг здобути інформаційну перевагу, сформувавши сприятливий міжнародний дискурс і залучити підтримку діаспори, урядів та міжнародних організацій. Це дозволило легітимізувати рух на глобальному рівні та

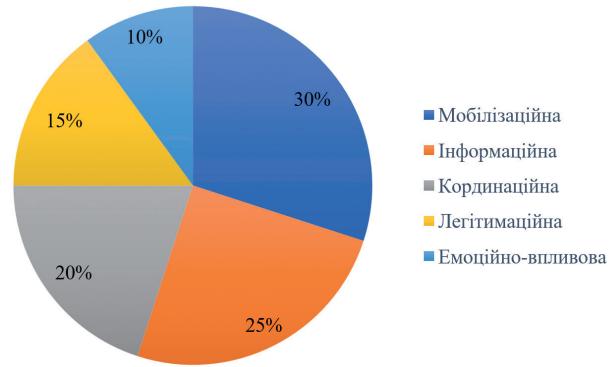

Рис. 1. Функції соціальних мереж під час Революції Гідності

Джерело: складено автором на основі [4–6, 10]

забезпечило передумови для політичного тиску на владу. Продовжуючи аналіз результатів, варто звернути увагу на те, що вплив соціальних медіа не обмежився фазою протестів.

Як видно з діаграми, домінуючими є мобілізаційна (30%) та інформаційна (25%) функції, що підтверджує ключову роль соціальних мереж у залученні громадян і швидкому поширенні новин. Координаційна (20%) функція була необхідною для узгодження дій протестувальників, тоді як легітимізаційна (15%) та емоційно-впливова (10%) сприяли формуванню позитивного образу протесту та приверненню міжнародної уваги.

3. Еволюція цифрових практик громадянської участі

Розглядаючи ключові інформаційні стратегії та механізми дії соціальних мереж під час протестів, доцільно визначити їх подальший вплив у постреволюційний період, зокрема, у напрямку інституціоналізації громадянської активності та нових форм соціальної взаємодії.

Таблиця 2

Стратегії використання соціальних медіа під час Революції Гідності

Стратегія та тип впливу	Мета застосування	Інструменти реалізації	Приклади проявів
Оперативне поширення доказів	Створення доказової бази та швидке інформування	YouTube, Facebook Live, Twitter	Прямі трансляції та відео жорстокого розгону протестувальників
Фреймінг протесту як демократичного руху	Формування позитивного іміджу та міжнародної легітимізації	Хештеги, пости англійською, візуальні меседжі	#Euromaidan, #DigitalMaidan, «Ukraine is Europe»
Транскордонна комунікація через діаспору	Залучення підтримки та адвокація у міжнародних інституціях	Facebook-групи діаспори, петиції, онлайн-акції	Мітинги солідарності у Вашингтоні та Брюсселі
Протидія дезінформації (fact-checking)	Зниження впливу фейків, збереження інформаційної достовірності	StopFake, аналітичні сторінки у Facebook, Twitter-threads	Викриття фейкових новин про «екстремістів»
Міжнародна адвокація через соцмережі	Залучення уваги дипломатів та правозахисних структур	Таргетовані кампанії, тегінг дипломатів, флешмоби	Онлайн-акції «Stand With Ukraine», заклики до санкцій

Джерело: складено автором на основі [11–16]

Отримані дані демонструють, що цифрові платформи стали не лише інструментом комунікації під час Революції Гідності, але й важливим чинником у формуванні нових практик громадянської участі, які закріпилися в українському суспільстві після 2014 року. Аналіз свідчить, що цифрові інструменти, ефективно застосовані під час протестів, стали фундаментом для нових форм громадянської участі. Facebook-групи «Армія SOS», «Волонтерська сотня», «Євромайдан SOS» переросли у сталу інфраструктуру волонтерських і правозахисних організацій (Куцик, Головей, 2020). Також з'явилися цифрові ініціативи, спрямовані на контроль влади та підвищення прозорості: онлайн-платформи «ProZorro», «ЧЕСНО», антикорупційні кампанії. Цифрові платформи знизили бар'єри для участі, стимулювали краудфандинг і обмін інформацією в кризових умовах (Беннетт, Сегерберг, 2012). Водночас соціальні мережі стали ареною інформаційних атак (Вуллі, 2016) для проросійських медіамереж та ботоферм, а також створили ризики алгоритмічної селекції контенту (Самюель, 2012). Це сприяло поширенню фейків, спрямованих на дискредитацію протестів і дестабілізацію громадської думки, що зумовило потребу у розвитку практик фактчекінгу та цифрової гігієни серед користувачів.

З огляду на наведені результати, можна констатувати, що цифрові платформи впливали на різні сфери громадянської участі та протестної активності, формуючи як позитивні ефекти, так і певні ризики. Для більш наочного уявлення про різноманітність їхнього впливу, а також ключові приклади ініціатив, доцільно узагальнити ці дані у таблиці 3.

Таким чином, роль соціальних мереж у постмайданний період вийшла за межі комунікації протестів і стала структурною основою для інституціоналізації громадянської активності в Україні.

В ході дослідження було виявлено, що соціальні медіа виконували багатофункціональну роль: від мобілізації та координації протестних дій до створення інформаційної переваги у глобальному медіапросторі та формування підґрунтя для громадянської активності після Революції Гідності. Інформаційні стратегії, засновані на швидкому поширенні контенту, фреймінгу та транскордонній комунікації, забезпечили міжнародну підтримку протестів, а цифрові платформи стали ключовими механізмами розвитку демократичних практик і горизонтальних мереж у постмайданний період. Разом із можливостями вони принесли і ризики, пов'язані з інформаційною безпекою, що зумовлює необхідність системних заходів для підвищення стійкості цифрового громадянського середовища.

4. Висновки

Проведене дослідження підтвердило ключову роль соціальних медіа у перебігу та наслідках Революції Гідності. Цифрові платформи виступили не лише каналом оперативного поширення інформації, а й багатофункціональним інструментом мобілізації, координації дій та легітимації протестного руху на міжнародному рівні. Вони дозволили подолати інформаційну монополію традиційних ЗМІ, сформувати горизонтальні зв'язки між учасниками та забезпечити швидке реагування на кризові події. Аналіз матеріалів показав, що ефективність соціальних мереж базувалася на комплементарності платформ: Facebook створював інфраструктуру самоорганізації та групової взаємодії; Twitter забезпечував оперативність і глобальне поширення інформації; YouTube надавав доказову базу та емоційний ефект через візуальні свідчення. Поєднання цих каналів дало змогу протестному рухові зберігати стійкість та впливати на міжнародний порядок денний. Соціальні медіа не

Таблиця 3

Вплив соціальних мереж на громадянську участь та активізм у контексті Революції Гідності та постреволюційному періоді

Категорія впливу	Приклади цифрових ініціатив	Позитивний ефект	Виклики / ризики
Волонтерські та правозахисні платформи	Facebook-групи «Армія SOS», «Волонтерська сотня», «Євромайдан SOS»	Створення стійкої інфраструктури громадських організацій; мобілізація ресурсів та волонтерів	Потреба у постійному адмініструванні; ризик маніпуляцій через інформаційні атаки
Контроль влади та антикорупційні ініціативи	Онлайн-платформи «ProZorro», «ЧЕСНО», антикорупційні кампанії	Підвищення прозорості діяльності державних органів; формування культури цифрового громадянського контролю	Ризик алгоритмічної селекції контенту; необхідність регуляторних механізмів
Краудфандинг та підтримка активістів	Платформи збору коштів для волонтерських і соціальних проєктів	Зниження бар'єрів участі, фінансування громадських ініціатив	Можливість шахрайства, неправомірного використання коштів
Інформаційна мобілізація та комунікація	Соцмережі для обміну інформацією в кризових ситуаціях	Швидке інформування учасників; підтримка координації дій	Вплив бот-мереж, дезінформація, потреба у цифровій грамотності

Джерело: власна розробка автора

лише підтримали протести, а й стали каталізатором довготривалих змін у громадянському суспільстві. З досвіду Євромайдану виросли сталі волонтерські та правозахисні ініціативи, розвинулися цифрові механізми контролю влади та прозорості (наприклад, «ProZorro», «ЧЕСНО»), що закріпило нові форми громадянської активності. Таким чином, вплив соціальних мереж вийшов далеко за межі протестної мобілізації, ставши структурною основою демократичних перетворень. Водночас цифрове середовище принесло й нові виклики: поширення дезінформації, використання бот-мереж, алгоритмічні обмеження поширення контенту. Це засвідчує необхідність розвитку цифрової грамотності, посилення медіаосвіти та впровадження ефективних механізмів протидії інформаційним

загрозам. Отже, соціальні медіа під час Революції Гідності були не лише інструментом комунікації, а й потужним чинником консолідації суспільства, що сприяв утвердженню демократичних цінностей, поширенню ідей свободи та солідарності, а також формуванню нової політичної культури в Україні.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у аналізі еволюції цифрових комунікацій у нових соціально-політичних умовах, зокрема, в контексті повномасштабної війни, активізації волонтерської діяльності в інформаційному просторі. Особливу увагу потрібно приділити вивченню впливу алгоритмів, штучного інтелекту і мережевих структур на політичну мобілізацію, соціальну згуртованість і формування національної пам'яті.

Література:

1. Богданова Т. Несподівана революція: роль соціальних медіа у Євромайдані в Україні. *European View*. 2014. Т. 13. Вип. 1. С. 133–142. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12290-014-0296-4>
2. Паламарчук Ю. Д., Мелекесцев К. М. Революція Гідності та інші події 2013–2014 рр. в мас-медіа: інформаційне протистояння, рік восьмий. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. Т. 2. Вип. 13 (Історія та міжнародні відносини). URL: <https://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/11201> (дата звернення: 02.09.2025).
3. Медгер М. М. Д., Такер Дж. А. Соціальні медіа та Євромайдан: оглядове есе. *Slavic Review*. 2017. Т. 76. Вип. 1. С. 169–191. DOI: <https://doi.org/10.1017/slr.2017.16>
4. Суржко-Харнед Л., Захуранек Е. Дж., Ендрю Дж. Формування образу революції: роль соціальних медіа в Євромайдані України. *Національні студії*. 2017. Т. 45. Вип. 5. С. 758–779. DOI: <https://doi.org/10.1080/00905992.2017.1289162>
5. Барбера П., Медгер М. М. Твіти революції: використання соціальних медіа під час протестів #Euromaidan. Center for Social Media and Politics, NYU. 2014. URL: <https://csmapnyu.org/research/reports-analysis/tweeting-the-revolution-social-media-use-and-the-euromaidan-protests> (дата звернення: 03.09.2025).
6. Онух О. Соціальні мережі й соціальні медіа під час українських протестів Євромайдану. *The Washington Post (The Monkey Cage)*. 2014. URL: <https://research.manchester.ac.uk/en/publications/social-networks-and-social-media-in-ukrainian-euromaidan-protests> (дата звернення: 03.09.2025).
7. Вдовічена О.Г., Родінова Н.Л., Тішко Л.В. Вплив соціальних мереж на динаміку соціального конфлікту. *Держава та регіони*. 2022. № 1(49). С. 107–113. URL: http://www.zhu.edu.ua/journal_cpu/index.php/der_sc/issue/view/84/showToc
8. Данько Ю.А. Соціальні мережі як інструмент інформаційної війни РФ проти України: особливості та механізми протидії. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки* 2023. Вип. 2(27). URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/politology/article/view/14247>
9. Беннетт В. Л., Сегерберг А. Логіка зв'язаної дії: цифрові медіа та персоналізація конфліктної політики. Кембридж: Cambridge University Press. 2012. 256 с. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139198752>
10. Туфекчі З. Twitter і сльозогінний газ: сила та вразливість мережевого протесту. Нью-Хейвен: Yale University Press, 2017. 360 с. DOI: <https://doi.org/10.25969/mediarep/14848>
11. Брентлі А. Ф. Від кіберпростору до Майдану Незалежності: розуміння впливу соціальних медіа на фізичну мобілізацію протестів під час Революції Гідності. *Journal of Information Technology & Politics*. 2019. Т. 16. Вип. 1. С. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.1080/19331681.2019.1657047>
12. Локот Т., Бойчак О. Дослідження мережевої ідентичності та транснаціональної мобілізації в протестах Євромайдану в Україні. *AoIR Selected Papers of Internet Research*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.5210/spir.v2020i0.11263>
13. Бредшоу С., Говард Ф. Н. Глобальний порядок дезінформації: світова інвентаризація організованої маніпуляції в соціальних медіа, 2019 [Електронний ресурс]. Project on Computational Propaganda, Oxford Internet Institute. 2019. 26 с. (Working Paper 2019.2). URL: <https://demtech.oii.ox.ac.uk/wpcontent/uploads/sites/12/2019/09/CyberTroop-Report19.pdf> (дата звернення: 05.09.2025).
14. Куцик А., Головей В. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства в Україні. *European Journal of Transformation Studies*. 2020. Т. 8. Вип. 1. С. 109–125. URL: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journal-transformation/article/view/5000> (дата звернення: 05.09.2025).

15. Самюель М. Г. Рецензія на книгу: Eli Pariser *The Filter Bubble: What the Internet is Hiding from You*. *InterActions: UCLA Journal of Education and Information Studies*. 2012. Т. 8. Вип. 2. DOI: <https://doi.org/10.5070/D482011835>.
16. Вуллі С. С. Автоматизація влади: втручання соціальних ботів у глобальну політику. *First Monday*. 2016. Т. 21. Вип. 4. DOI: <https://doi.org/10.5210/fm.v21i4.6161>

References:

1. Bohdanova, T. (2014). Unexpected revolution: The role of social media in the Euromaidan in Ukraine. *European View*, 13(1), 133–142. <https://doi.org/10.1007/s12290-014-0296-4> [in English].
2. Palamarchuk, Yu. D., & Mielekestsev, K. M. (2021). Revoliutsiia Hidnosti ta inshi podii 2013–2014 rr. v mas-media: informatsiine protystoiannia, rik vosmyi [The Revolution of Dignity and other events of 2013–2014 in mass media: Information confrontation, year eight]. *Visnyk studentskoho naukovohto tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa – Bulletin of the Student Scientific Society of Vasyl Stus DonNU*, 2(13). <https://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/11201> [in Ukrainian].
3. Metzger, M. M. D., & Tucker, J. A. (2017). Social media and the Euromaidan: A review essay. *Slavic Review*, 76(1), 169–191. <https://doi.org/10.1017/slr.2017.16> [in English].
4. Surzhko-Harned, L., Zahuranec, E. J., & Andrew, J. (2017). Framing the revolution: The role of social media in Ukraine's Euromaidan. *Nationalities Papers*, 45(5), 758–779. <https://doi.org/10.1080/00905992.2017.1289162> [in English].
5. Barbera, P., & Metzger, M. M. (2014). Tweeting the revolution: Social media use and the Euromaidan protests. *Center for Social Media and Politics, NYU*. <https://csmaphy.org/research/reports-analysis/tweeting-the-revolution-social-media-use-and-the-euromaidan-protests> [in English].
6. Onuch, O. (2014). Social networks and social media in Ukrainian Euromaidan protests. *The Washington Post (The Monkey Cage)*. <https://research.manchester.ac.uk/en/publications/social-networks-and-social-media-in-ukrainian-euromaidan-protests> [in English].
7. Vdovichen O.H., Rodinova N.L., Tishko L.V. (2022). Vplyv sotsialnykh merezh na dynamiku sotsialnoho konfliktu. *Derzhava ta rehiony*. № 1(49). http://www.zhu.edu.ua/journal_cpu/index.php/der_sc/issue/view/84/showToc [In Ukrainian].
8. Danko Yu.A. (2023). Sotsialni merezhi yak instrument informatsiinoi viiny RF proty Ukrainy: osoblyvosti ta mekhanizmy protydii. *Suchasne suspilstvo: politychni nauky, sotsiologichni nauky, kulturologichni nauky* 2023. Vyp. 2(27). <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/politology/article/view/14247> [In Ukrainian].
9. Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics. Cambridge: *Cambridge University Press*. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139198752> [in English].
10. Tufekci, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. New Haven: *Yale University Press*. <https://doi.org/10.25969/mediarep/14848> [in English].
11. Brantley, A. F. (2019). From cyberspace to Independence Square: Understanding the impact of social media on physical protest mobilization during Ukraine's Revolution of Dignity. *Journal of Information Technology & Politics*, 16(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/19331681.2019.1657047> [in English].
12. Lokot, T., & Boichak, O. (2020). Exploring networked identity and transnational mobilization in Ukraine's Euromaidan protests. *AoIR Selected Papers of Internet Research*. <https://doi.org/10.5210/spir.v2020i0.11263> [in English].
13. Bradshaw, S., & Howard, P. N. (2019). The global disinformation order: 2019 Global inventory of organized social media manipulation (Working Paper 2019.2). *Project on Computational Propaganda, Oxford Internet Institute*. <https://demotech.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/12/2019/09/CyberTroop-Report19.pdf> [in English].
14. Kutsyk, A., & Holovey, V. (2020). Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Social networks as a factor in the development of civil society in Ukraine]. *European Journal of Transformation Studies*, 8(1), 109–125. <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journal-transformation/article/view/5000> [in Ukrainian].
15. Samuel, M. G. (2012). Review of the book Eli Pariser, *The Filter Bubble: What the Internet is Hiding from You*. *InterActions: UCLA Journal of Education and Information Studies*, 8(2). <https://doi.org/10.5070/D482011835> [in English].
16. Woolley, S. C. (2016). Automating power: Social bot interference in global politics. *First Monday*, 21(4). <https://doi.org/10.5210/fm.v21i4.6161> [in English].

Стаття надійшла до редакції 29.09.2025
Рекомендована до друку 03.11.2025
Опублікована 22.12.2025